



Օ Ր Ա Թ Ե Ր Թ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱԴԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՏՐԱԿԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ 1740 ՌԵՊՈՒԼ ԱՆԻՐ 77

ԵՐԵՎԱՆԻ 3 ՅՈՒՆԻՍ 1873

Ն. Տ. ՅՈՒՆԻՍ 17 ԹԻՒ 82

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ ԱՐԺԵՂԹՈՑ

Պատիւ ունեւոր արգոյ, հասարակութեան ծանուցանելու թէ՛ Դրամատիկական ընկերութեան անուամբ զբոսայգի մը վրայ ընկերութեան մը հաստատումը...

Արժէքը զիւրոյ Դրամատիկական մէջ թէ թուրքիոյ և թէ օտար տէրութեան մէջ ամեն տեսակ արժէքը զիւրոյ և իրենց կարողութեամբ...

Արժէքը զիւրոյ Դրամատիկական պատճառներով է իր գործընկերը զոհ ընել կատարելապէս տեղեկութեան տարւոյ որ և է արժէքը զիւրոյ վրայ...

Արժէքը զիւրոյ Դրամատիկական կը ծանուցանէ նաև թէ կերպ մը խնայութեան անուամբ մը հաստատումը...

Արժէքը զիւրոյ Դրամատիկական արժէքը զիւրոյ ամենակամ փոքրիկ մը սակաւ տեսակ միջոցի մէջ տէր ըլլալը...

Արժէքը զիւրոյ Դրամատիկական թուրքիոյ և թէ 20 ֆրանկի մէջ Պարսկի լիտանաւ թիւան բուն բաժիններուն...

Արժէքը զիւրոյ Դրամատիկական Մանրամասն տեղեկութեան առնուլ ուղղութիւնը կրնայ մեր Դրամատիկականը...

Կ. Պոլիս 18 մայիս 1873.

ՏԵՐԵՎԱՆԻ ԵՒ ՉԵՎԵՆԻՆԻ ԸՆԴ.

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԼՐԱԴՐԱԿԱՆ ԲԱՐԵՆԱՐԳՈՒԹԻՒՆ

Ա.

Լրագիրը ամէն տուն և ամէն պարագայի մէջ հասարակութեան այս կամ այն պատկանութեանները կը յայտնեն և գանգատներ կրնան հը-

րադարձուլ. փոխադարձութեամբ հասարակութեան ալ լրագրաց փոխադարձութեան իր մէջ գանգատներ կրնան և անոնց պատկանութեանը վրայ...

Մեր ալ կրնայուն թէ՛ մեր ազգին լրագրութեան եւրոպական ազգաց լրագրացը չեն հասարակ արժանեւոր, և թէ՛ լրագրական բարեկարգութեան մը պէտք է. բայց մեր և թէ՛ հասարակութեան նկատմամբ լրագրացը ըրած զոհող տաներն իրաւացի կը գտնենք, ընդհանրապէս լրագրաց նկատմամբ հասարակութեան ըրած զանց տաներն ալ անխառն կը գտնենք, անոր համար որ առաջինն իր գանգատին հետ մէկտեղ, այդ գանգատին անարկայ եւ զոհ պատկանութեան գործունէն ալ ի միասին ցոյց կուտայ, մինչդեռ վերջինը մի միայն գանգատն անցին չանցնիր:

Ուստի ուղեցինք լրագրաց նկատմամբ հասարակութեան ունեցած գանգատներն առարկան եղող պատկանութեանը գործունէն ալ մեր ցոյց տալ, ասոր համար կը զերմը այն յօդուածը:

Լրագիրը իրենց ուղղին հայեցիներն են. — ճշմարտութեան մ'է այս, և ի թէ ընդունինք այս ճշմարտութեանը, պիտի ընդունինք նաև թէ մեր լրագրութեան ինչ արժանիք որ ունին, ազգն ալ մի և նոյն արժանիք ունի. և կամ ուրիշ հղանակաւ բերով ազգն ինչ արժանիք որ ունի, լրագիրը ալ մի և նոյն արժանիք ունին:

Սակայն մեր կրնանք թէ՛ փոխանակ միասնաբար այս ճշմարտութեան առջև խոնարհելու, անգամ մը քննենք թէ՛ իրաւացի է ճշմարտութեան կրնայ այդ թէ՛ ոչ:

Ինչ է լրագրաց պաշտօնը, ժողովրդեան հետ խօսիլ, անոնց լուր տալ և իրենց գաղափարներն անոնց հաղորդել:

Ինչ միջոցաւ կը կատարեն լրագիր մը իւր այս պաշտօնը. — ստույգ իւր զրաւներն հասարակութեան ծախելով:

Ըսել է լրագրաց ստարգիսն հասարակութեան է, անուրիք հասարակութեան է և կենսաբ. ու պատկան հասարակութեան ձեռքը. հետեւաբար լրագիրը ի թէ անուրիք մը, աս պարէզ մը, պատիւ և արժանիք մ'ունին, բնական է որ այն ալ հասարակութեան արժանեաց և կարողութեան աստիճանաւն է, ոչ աւելի և ոչ պակաս:

Ինչպէս մեր, նոյնպէս և եւրոպական լրագիրը ոչ ոք չեն իրենց ազգացը նկատմամբ:

Օրինակաւ մը բացատրենք. Ամէն կրկին իւր գործածելու յատուկ նիւթերն ունի, ինչպէս նաև իւր փաճառակներն ունի, այնպէս որ Պոլսի փաճառակներն այն փաճառակները կը բերեն ի Պոլիս փաճառակներ, ինչ որ անգլիացի ժողովուրդը սովորութեան ունի գործածելու, և ի թէ այդ փաճառակներէն մին Զմիւռնիոյ, Պաղատի և այլն քաղաքացի ժողովրդեան գործածած նիւթերէն Պոլիս բերէ փաճառակաւ հասնուր, ուրիշ մ'ալ Պոլսի մէջ գործածելի փաճառակներն վերցնելու քաղաքները առնի, յայտնի է որ ասանց երկուքն ալ իրենց փաճառակները չեն կրնար փաճառակ և քիչաւ կրնան. անոր համար որ ժողովրդեան ճաշակին և սովորութեանը համաձայն չեն իրենց փաճառակները:

Այսպէս և նաև լրագիրը բարոյապէս. լրագիր մը՝ որ ժողովրդեան լեզուն ու օճովը չը կրնար խօսիլ, լրագիր մը՝ որ ժողովրդեան բարոյական կարողութեանը չը համապատասխաներ, ժողովուրդը ոչ թէ չը կարգար զայն, այլ ձեռքն անգամ չ'առնուր:

Թերեւս առարկայներ գտնուին թէ՛ մեր ոյս յայտարարութեանը կարծածին չափ ճշմարտ է, և թէ՛ լրագիրը ժողովրդեան կարողութեան աստիճանաւ վարկելու պարտաւոր չըլլալով, անկից առաջ քայլ առնելու են և ժողովրդեան արդէն չունեցած զողովարներն ու սովորութիւններն անոնց ծանօթացնելու և ընդունել տալ աշխատելու են:

Կ'ընդունինք մեք այս, սակայն գործելալ այն պայմանաւ որ լրագիրը միշտ ժողովրդեան սովորութեանն ու գիրքին համաձայն վարուելու են:

Մեր այս յայտարարութեան մեր ազգին մէջ քանի մը դէպքերով ապացուցեալ ճշմարտութեան մ'է:

Ճանաչակ մը փարկին իրաւունք անուն թերթ մը կը հրատարակուէր, որ ի թէ այսօրուան մեր ունեցած թերթերուն հետ բաղդատեմք աւելի դերագրաց պիտի գտնեմք, սակայն այդ թերթը չը կրցաւ հայց մէջ անուրի գտնել և ապրիլ առնէ մ'ալ Ծաղիկ անուն թերթ մ'ունինք, ասոր համար ալ ամէն ոք գովաւորուէր կը խօսէր. բայց սա ալ չը կրցաւ ապրիլ անոր համար որ հաջիւ 2-300 ընթերցող ունէր: Այսօր ալ ունիմք հանգէս մը որ Զմիւռնիա կը

հրատարակուի, այն է Արեւելեան Մամուլ. այս թերթին թէ լեզուն մարութ է, թէ նախ թերթ ընտրել և թէ խորհրդածութիւնը աւելի կոկիկ (չը մոռնամք նաև որ ամեն անգամ մը կը հրատարակուի) սակայն չեմք կարծեր որ նոյն խի Պոլսի մէջ 200 ի չափ ընթերցող և 100 ի չափ բաժանորդ ունենայ:

Եթէ այս փորձերն մէկդի թողումք, մեր ամէն օր ունեցած անձնական փորձերն ալ մի և նոյնը կը հաստատեն. այնպէս որ՝ ո՛ր օրը Բոհաճ կամ Զաւէ Դման բան մը հրատարակենք, նոյն օրը անպատճառաւ նուազն հարիւր չափ աւելի չըրջաբերութեան կ'ունենան մեր թերթերը և քանի մը օր կ'աւելի կը վերադառնան. իսկ ընդհանրապէս որ օրը ընտրել բանարկաւան մը կամ պատմական յօդուած մը գտնուի, նոյն օրը առ նուազն մէկ քանի հարիւր հաս պակաս կը ծախուի. այնչափ ճշմարտ է այս, որ մեր լրագրագետներն համոզուած են որ, եթէ Ալքի խարխալ կամ Պաղքը եղբայր ի պատմութեան նման յօդուածներ գրուի մեր թերթերուն մէջ, իրատ չափ կը չըրջաբերին ատոնք և բազում ալ ստակ կը չափին խմբագիրը, սակայն ըստ որում խմբագիրն և իւր թերթը բարոյական պատիւ և արժէք մ'ունին, ոչ ոք կրնայ համարձակել իւր թերթն այդպիսի գրութեանց ընդունարան ընել, այլ որ չափ որ կարելի է ժողովրդեան աւելի մասին մատչելի դիրք մը կուտայ իւր թերթին:

Բայց մի թէ ազգին մէջ ուսումնական և ընտիր ճաշակի տէր անձինք չըլին, որ թերթերն ալ ատոնց արժանեացը համապատասխանեն:

Ասոր վրայ ալ յաջորդ թուով կը խօսինք:

ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Ազգին մէջ երեսփոխանական ժողով մ'ունինք, որուն մէջ կը գտնուին ամէն կարգի անձինք, այսինքն է ֆէնտիներ, բժիշկներ, փաճառակներ, արհեստագործ, վարժապետք և չն. Ասոնցմէ ոմանք միապետական ոգւոյ կը ծառայեն, ոմանք ազնուապետական են և ոմանք տաճարին նոր ժողովրդական ըլլալ սկըսած են: Եւ արդէն ժողով մը տարբեր գաղափարաց, տարբեր սկզբանց տէր անձներ ալ կրնայ կազմուիլ, ինչպէս են Եւրոպիոյ բոլոր

սահմանադրական ազդեցությունները:
Մեր ժողովուրդը որ տակալին
նոր սկսած է քուէարկութեան գե-
ղեցիկ դրութիւնը ճանչել, այսինքն
գաղտնի կամքը յարգել, թէն ազ-
գրութիւնը 13 տարիէ ի վեր ազգին
մէջ մոծուած և գործադրուել սկը-
սած է, իր պաշտօնները որոշելու
և ընտրելու եղանակին մէջ մեծ սը-
խամանց ենթակայ եղած է և ի-
նչու:

Երեսփոխանական ընտրութեանց
մէջ մեր ժողովուրդը միշտ ասոր ա-
նոր կամաց գործիք ըլլալէ զատ իր
ընտրել ուղած անձին անձնական ար-
ժանիքը, ինչ ոգւայ և սկզբանց տէր
ըլլալը ճանչնալէ բոլորովին հեռի է:
Թող որ երեսփոխան մը ընտրելու
մասին կարեւորութիւն անկամ տալ
չուզէր, բայց անդին թաղական մը
ընտրելու համար գիշեր ցերեկ կը
յուզէ, կը տքնի և իր ուղած անձը
այսինքն այն, ուրիշ չա՛հ կամ ակն-
կալութիւն կապաւէ կամ անոր միջո-
ցաւ թաղային վարժարանին մէջ պաշ-
տօն մը ունենալ կը յուսայ, թաղ-
խորհրդոյ անգամ ընտրելու համար
ամէն ճիւղ կը թափէ: Այս երեսփո-
խան ընտրելու մասին ժողովրդեան
ցուցնցած ծայրայեղ անտարբերու-
թիւնը ազգին իրական օգտին և յա-
ռաջադիմութեանը մեծ հարուած
մէջ: Վասն զի ազգն ամէն բան այդ-
երեսփոխանական ժողովոյ կազմու-
թենէն և գոյութենէն կապաւէ:

Դազդիւղ մէջ ժողովրդին մէջէն մէ-
կը ինքզինքը երեսփոխանական ան-
կը ներկայացընէ, երեսփոխանա-
կան ժողովոյ մէջ ինչ ընթացք դու-
րածելը, որ կողման հետեւիլը և հան-
րապետական, կայսերական կամ թա-
գաւարական ևն. ըլլալը կանխաւ յայ-
տարարելով, ընտրողը ընտրելոյն
այն յայտարարութենէն օգուտ քա-
ղելով պարագաներուն համեմատ ա-
նոր քուէ կուտան կամ չեն տար և
այսպէս եթէ նա չը յաջողի, մի և
նոյն եղանակաւ ուրիշ մը կը յաջորդէ
անոր:

Իսկ մենք երեսփոխան մը ընտրե-
լու համար ինչ եղանակ ունինք. նախ
թաղին քուէարկուաց թիւը 60-70 ի
կիջնայ: Այս սակաւաթիւ մասն ալ
կոյր զկուրայն քուէ կուտայ այնպի-
սի մէկու մը, որոյ արժանիքը, ոգին
և սկզբունքը բնաւ չճանչնէ զատ,
անոր անձն անգամ չը ճանչեր. այլ
ազդեցութեան տէր մէկէ մը կամ
բարձրատիճան անձէ մը խրատեալ
կամ թեւադրեալ չա՛հ յուսով իր քը-
ւէն կը ծախէ, այսինքն իր գաղտնի
կամքին դէմ կը մեղանչէ. ասիկա
քուէն նենդեւ և խարդախել և քը-
ւէարկութեան օգտակար գրութիւ-
նը խանդարել ըսել է:

Մենք կը փափաքեմք որ այսպիսի
սպօրնի միջոցները, որոնք ազգային
ընդհանուր յառաջադիմութիւնը տը-
կարացնել կապաւէն, ժողովրդեան
մէջէն բարձուն և ամէն մարդ իր
քուէին բուն տէրն ըլլայ:

Նոյնպէս կը փափաքեմք որ ընտ-
րողը իրենց ընտրելին լաւ ճանչնու-
ղիքի մը մէջ գտնուին և այս կամ
այն կուսակցութեանց կուրաբար
գործիք չըլան, որպէս զի Ազգային
երեսփոխանական ժողովոյ անձնե-
րուն վրայ ազգին իրական օգուտը
չկրնալ մոռնող կամ ազգին վէրքե-
րը չը ճանչող և բժշկել չը գիտցող

անձինք չը բարձրանալով, ազգային
կենաց ուղին բոտ հաճոյս նոցա դու-
րածելու ցաւալի վիճակին չը մատ-
նուինք, որ կրնամք ըսել մեր ներկան
վտանգի ենթակալէ զատ ապագային
առջև ալ մեծ կալ քար մը գլտորել է:

Իսկ գալով այն խնդրոյն թէ ժո-
ղովուրդն իր երեսփոխանը ընտրելու
մասին կատարեալ անտարբերութիւն
կը պահէ, խիստ իրաւացի է Օրադ-
րոյ այն դիտողութիւնը թէ «Ազգ-
Պատրիարքարանը գործով իրեն դի-
մադներէն իրեն երեսփոխանական
ընտրողութեան պարտք չորս տար-
ուան հաշիւ կը պահանջէ. այսինքն
300 զշ. Այս գումարը կուզուի ոչ թէ
յանուն վայելից, զոր նոյն անձը այն
վայրկեանին կը վայելէ, այլ կուզուի
իրեն երեսփոխանական ընտրող-
ուստի մարդը իր գործը ընցնելու
համար կը պարտաւորի այդ գումար-
ը վճարել. բայց կուստէ ուրիշ ան-
գամ քուէթուղթ ձեռք չառնել:»

Ահաւասիկ ժողովուրդը քուէ տա-
լէ հեռացնելու կամ քուէն անոր
զուելի և ատելի երեւցնելու մի-
ջոյ մը, որոյ հետեւանքն է ասիկար
անձեր ազգային պաշտօնեութեանց
գլուխն անցընել, կամ ազատ քուէ-
արկութիւնը մահացնել:

Այսպիսի ցաւալի խնդրոյ մը վրայ
Ազգ. վարչութեան ուշադրութիւնը
հրաւիրելէ վերջը, կարծեմք օրինա-
ւորութեան դէմ մեղանչած չեմք ըլ-
լար, եթէ ըսեմք որ ազատ ազգային
երեսփոխանութիւն մը կազմելու հա-
մար ընտրելի անձին արժանիքը,
ժողովոյ մէջ անոր ինչ ընթացքի ծա-
ռայելը և ընտրել ուղած անձերնուս
ինչ սկզբունքի տէր ըլլալը պէտք է
նախ որոշենք և ճանչնանք: Երկրորդ-
պէտք է այնպիսի միջոցներ գործա-
ծել, որոնք քուէն ժողովրդեան սի-
րելի ընելու չափ զօրութիւն ունե-
նան և ժողովուրդը քուէին ձայնը
լաւ ատենը չը խրտչի: Խ.

Ազգային լրագիրներէն մէկուն
մէջ կը կարդամք թէ՛ իզմիրի վսեմ
կուսակալը նկատելով որ վիճակին հա-
յերն առանց առաջնորդի մնացած
են և թէ այս պատճառաւ Հայոց մէջ
անհամաձայնութիւն մ'ըլլալէն զատ,
հայկական ինչ ինչ խնդրոց վերայ
բանակցելու համար օրինաւոր գլուխ
չկայ իզմիրի մէջ, Բ. Դուռը տեղե-
կագրով մը ծանուցած է իրաց այս
վիճակը. ասոր վրայ Բ. Դուռն ալ
անցեալ հիւնդաթիւն օր Պատրիարքա-
րանը գիր մը գալով, իմաց կուտայ
թէ՛ անդական կառավարութեան
վերաբերեալ ազգային գործերն երե-
սի վրայ կը մնան և կ'առաջագրէ թէ
ժամյառաջ առաջնորդ մ'ընտրուի
Զմիւռնիոյ:

Այս տողերէն թերեւս ընթերցողն
այնպէս հասկընայ թէ՛ Բ. Դուռն ե-
կած գիրը Պրուսայի գաւառին հա-
մար է ինչպէս նաեւ առաջնորդի մը
պէտքն իմաց սուտը Պրուսայի վը-
սեմ կուսակալն է, և թէ՛ այս լու-
րին հրատարակող թերթը փոխանակ
Պրուսա ըսելու սխալմով Զմիւռնիա
նշանակած է գաւառին անունը, ո-
րովհետեւ եթէ Զմիւռնիա է՝ ամիս
է որ առանց առաջնորդի կը մնայ,
Պրուսա երկու տարիէն աւելի է որ
առանց առաջնորդի կը մնայ, և թէ՛
հաւանական չէ որ Պրուսայի յուզ-
եալ ժողովրդեան համար առաջնոր-

դի պէտքը չգոյացուի, իսկ Զմիւռ-
նիոյ խաղաղ ժողովրդեան համար ըզ-
դացուի:

Իրաւ է որ մենք ալ ստոյգ չեմք
գիտեր թէ՛ այդ լրագիրն սխալ գը-
րած է գաւառին անունը թէ ոչ,
բայց եթէ ենթադրեմք թէ՛ իրօք
Զմիւռնիոյ կուսակալն էր զուտ է
այդ գիրն և մեր Պատրիարքարանը
եկած, իրաւամբ գովութեան արժա-
նի է Զմիւռնիոյ վսեմ կուսակալը, որ
փոխանակ ոմանց գաւառաց նախնի
կուսակալացը նման այս մասին ան-
տարբերութիւն ցոյց տալու, նոր օրի-
նակ մը տուած է, որ երբ Հայերն ա-
ռաջնորդէ զուրկ մնան քանի մը ա-
միս, հոգ տանին որ Հայոց ազգային
գործերն երեսի վրայ և ժողովուրդը
յուզման մէջ չմնալու համար առանց
առաջնորդի չը ձգուին ատենը:

Այս լուրը որչափ զմիւռնիացիներ-
ը՝ այնչափ ալ Պրուսայի մեր ազգա-
յինները հարկաւ կ'որակացնէ, որք
այլ ևս կրնան վտահ ըլլալ թէ՛ ի-
րենց առաջնորդը քիչ ատենէն պիտի
վերադառնայ իւր պաշտօնատեղին,
որովհետեւ Բ. Դուռը գիտէ հարկաւ
թէ՛ Պրուսայի Հայք Զմիւռնիոյ Հա-
յերէն խիստ առաւել ժամանակ ա-
ռանց առաջնորդի և յուզեալ վիճա-
կի մը մէջ կը գտնուին, ինչպէս նաեւ
տարակոյս ալ չը կայ թէ բարեխնամ
կառավարութիւնը ամէն գաւառի
ժողովրդոց համար ալ մի և նոյն խը-
նամքը կը տածէ:

Հետեւեալ նամակին հրատարա-
կութիւնը խնդրուած է մեզնէ:

1873-յուսիս 3 Սամաթիա

Օրագիր շաբաթ առուր թիւոյն
մէջ «առաջարկութիւն մը» վերնագ-
րով յօդուած մը գրելով, և իբրեւ մի-
ջանկեալ պարագայ իւր խօսքը Սա-
մաթիացոց ուղղելով կրտէ թէ՛ «Սա-
մաթիացոց չը հաւանած հրաժարեալ
Թաղ. խորհրդոյ օրով եղած են իւր
պատմանքն» և այնպիսի եղանակ
մը կուտայ իւր գրուածոյն, որմէ ըն-
թերցողը այնպէս կը հասկընայ թէ՛
իւր անարկած Թաղ. խորհրդը
պատուաւոր և գործունեայ ըլլալով
հանդերձ, թողեցիք չեն հաւանած ա-
տենց և արժանիքն չեն ճանչցած:

Սամաթիացոց դէմ անիրաւու-
թիւն մը գործուած կըլլայ. . . Խորմ
բաղիր, եթէ այդ յօդուածը ընթեր-
ցողաց չը յիշեցնեմ թէ՛ Սամաթիոյ
հրաժարեալ Թաղ. խորհրդոյն ոչ ամ
բողջութեանը և ոչ մէկ անդամին, ոչ
մէկ թաղեցի բան մը ըսած և ըրած
է մինչեւ այն օրը, երբ խորհրդոյն
անդամը տակաւին չէին սկսած դի-
րար վատահամբաւել, հալածել և ի-
րարու չը հաւնել: Բայց երբ խորհր-
դոյն անդամը սկսան իրարու չը հա-
նել և զիրար վատահամբաւել, թաղե-
ցին միայն այն ատեն իրենց չը հա-
նեցաւ և թաղին չա՛հ այնպէս պա-
հանջեց որ այդպիսի Թաղ. խորհրդ-
մը չը գտնուի իւր թաղին մէջ:

Ասկից աւելի ահա բան մ'ըրած չէ
թաղեցին, և հրաժարեալ Թաղ. խոր-
հրդոյն անդամոց իրարու ըրածնե-
րն երեւել այսօր անմեղ թաղեց-
ւոյն վերագրելը, կարծեմք Օրագ-
րոյ Մեծ. խմբագիրը կրնայ հասկը-
նալ թէ՛ արդարութենէ չատ հեռի
կըլլայ:

Խնդրեմ. . . Խմբագիր, ներկայս

պատուական լրագրոյդ յառաջիկայ
թուովը հրատարակել բարեհաճիք:

Թաղեցի Խ.

ԽԱՐԻՃԻՅԷ

Մ-Գ-Մ հոգնած Գաբարէն Էն Էն Էն
Գաբարէն Էն Էն Էն

Ֆրանսաւոր վարիտ օլան սոն հա-
վատիւրին պէյանընա կէօրէ, Մաք
Մահօն իլէ հիւրիւմէթին սաղ մէր-
քէզ աղալարնեան պուլունան մէ-
մուրին պէյաննա պաղը մէսէլէր-
տէն տօլայը Է. Գ. քեար միւպակէնէթի
զուհուր իթմէյէ պաշլամըլ տըր:

Մէզըլըր մէսէլէրտէն պիւրնիսի
սի գամարանըն հէր թէ՛ ճէմիւրնեմ
Մաք-Մահօնըն հաղըր պուլունանա-
խաթմէսի օլուպ, սաղ թէրաֆ աղա-
լար իսէ, մաղալիքի օլարադ, Մաք
-Մահօնըն եալընըզ հիւրիւմէթին
գուլվիլէն սաղքէլիլէսինէ նաղար իթ-
մէլէ իթմիլիս իթմէսին վէ մէմա-
լիլէն իսարէի քօլիթիլ կէսինին քեա-
միլէն Տիւր տը Պիօկիլէ հէվալէ օ-
լունանընը մաթլուպ իթմէլէ քեալ տըր-
լէր:

Պունտանտ գաթիկնաղար, Մաք-
Մահօն վէ հիւրիւմէթ միւսանընտա
ճէրէեան իսէն սոյըր միւշըրիւ պիւր
մէսէլէ տալիս պոլունանաղա տըր,
չէոյլէ քի Մ. Թիէրին միլիլէթ մէ՛հի-
սի իստէթիլնտէն տիւշմէսինէ դա-
րար վիլէն Է. քեարիլէթ, քէնտի հէ-
մէֆ քեարալընտան Է. քեարիլէն տէ-
ֆաթէն մէպուս ինթիլապ օլապիլ-
մէլէրինին չարէսի եալընըզ գուրայը
ուսուլմիլին հաւտուտըն գըսմադ օլ-
տուլունա իլդաւ օլմալ տըր. նաղը
քի Մ. Պալէ տալիս այնի մէստիլի
վաղ իստէլէ, հիւրիւմէթ մէմուր-
լարնա, եալընըզ պու մէսէլէ իլէ մէշ-
զուլ օլուպ Է. քեարալընըն մէվըլի
իճրայէ վաղ իթմէլէրինի նաթիհաթ
իթմիլ տըր:

Դամարա տալիս սաղ թէրաֆ մէ-
պուսանըն Է. քեարալընըն պաշա
չըգմար նիլէթիլլէ ինթիլապ ճէտ-
վէլինին լալը օլունանընա գարաթ
վէրաի իստէլէ, վուրուալթ հիւմաւ-
րիլէթ իլիլիսինին մալիւմիւ օլտուդ-
տա, գուրայի ուսուլմիլիլէ գարաթ
տալա մէմուլիլէթ չըգարընմաղը
վէ ինթիլապ ճէտիլլէն տալիս թօ-
գուսուլմաւարնա տոյլի պիւր գը-
թա իլանը մախուս նիշը իթմիլ:

Պալեատէքի սաթլըր թէլէլ սա-
հիճ օլտուղը հալտէ, սաղ թէրաֆ
աղալարընըն պու օլտա Էնթիլիլ-
րիլլէ վէ գամարանըն սոյըր աղալա-
րըն տալիս քէնտիլէրինէ Է. լաթ իթ-
մէլէրինտէն, աղ կիւնտէն գամարա
աղալարընտա պէօլիլէ պիւր թէլէլ տ-
տիւլաթ վուրու պուլունաղը չիւպ-
հէտէն միւսթաղնի տըր:

Ֆրանսա ճիւմհուրիլլէ իլիլիսինին
թէլէլիլլէ Ալմանտաւ պէօլիլլէ թէլ-
էսիլի մուճիւլ օլուպ չիւպհի վիլմէ-
յէ պաշլամըլ տըր: Պու պապտի
Պէլլինտէն Բ-Էն նամ գաղթիլլէ
չու վէճ իլէ եաղըլըլ տըր:

« Պու արալըր Բիւսիտաւ իմա-
լաթը ասիլիլլէ ուճ տէրէճէ աճէլլէ
իլէ իլէրի վարալըլմաղա տըր: Ի-
թալիտան իլիլ պին ամէլէ կէթիլթ-
տիլիլլէ պըլման ամէլէլլէ պիլլէլ-
թիլիլլէ տըր: Պու վէճէլէ Է. վիլլէլլէ

մուշ խէտէ , բաշայի միւշարիւնէ
հաղորէթ լէրի Բուժ Բաթրիկինէ վեր-
տիկի ճէվապ կիւլի , Էկզարք Էֆէն-
տիլէ տախի մէսէլէնին հէնուշ թէս-
վիլէ գըլընմամը օլտուգունտան պիր
աղ վաղը թ տահա պէրլէմէք լազըմ
օլտուգուն ճէվապընը վերմիլէր տիր :

— Մաթպուլաթ հագդընտա կէ-
լէնլէրտէ թանգիմ գըլընան լա-
յիհանըն թէքըրա թէսպըզ վէ միւ-
զաքէրէսի իւլին Եէնիտէն պիր գօմի-
սիօն թէլէքիլ իտիլտիլի թիվայէթ օ-
լունմագ տա տըր :

ԷՏԻՐՆԵՆԵ ԵՕԼՃՈՒԼՈՒԳ

Կէլէն կիւն Սատրապամ հաղորէթ-
լէրինին վէ վիւքէլայի ֆիլիամ վէ
պաղը մէմուրինի քիրամ հաղարաթը-
նըն պու կիւն իւլին Սիրքէճիտէն հա-
րէքէթլէ շըմէնաքէլը արապալա-
րըյա Էտիրնէյէ վէ օրատան տախի
Ֆիլիպէյէ աղիմէթ իաէճէքլէրինի
հաղըն իտիք :

Սօնրատան ալընան մալիւմաթա
նէզարէն , մէզըլիւր արապալալըն պու
սատաշ սահաթ օն պիրտէ հարէքէթ
իտէճէք զէվաթըն Էսամէսի աթիլիւ
զիքը պէյսան օլունուր :

Սատրապամ հաղորէթլէրի , Շուրա-
յի Տէվլէթ ընյիսի Բեամիլ Բաշա ,
Տիվանը Ահքեամը Ատիլէ նաղըրը
Միթհատ Բաշա , Թիճարէթ նաղըրը
Մահմուտ Բաշա , Մապէյնը Հիւմա-
յուն միւշլիլի Ֆէրիտ Բաշա , սէր-
գուրէնայի հաղորէթ Բատիլաշի
իայրի պէյ Էֆէնտի , Մալիլէ նաղը-
րը Համաի Բաշա , Խարիճիլէ նաղըրը
Բաշա Բաշա , Մէարքի նաղըրը
Ճէվաթ Բաշա , Բուսուլմաթ Էմինի
Սատրապ Բաշա , Շուրայի-Տէվլէթ ա-
ղաթնտան իսմայիլ Բաշա , Նաֆիյա
նաղըրը սապըք Էթէլէմ Բաշա հաղա-
րաթըյա , Ամէտի Տիվանը Հիւմա-
յուն Բէնիան վէ Շուրայի Տէվլէթ ա-
ղաթնտան Էուսուֆ , Թէլէկրաֆ վէ
Բուսթա նաղըրը Ֆէյլի , Տիվանը Ահ-
քեամը Ատիլէ աղաթնտան Մահ-
մուտ պէյ Էֆէնտիլէր , վէ Շէհիր
Էմինի Ալի Բաշա , Շուրայի-Տէվլէթ
աղաթնտան Հայիմի Էֆէնտի , Նա-
ֆիտ միւշթէշարը Գաարի պէյ հաղ-
րէթլէրի վէ սայլը պաղը զէվաթ
տախի հաղըր պուլունսագ տըր :

Միւշարիլէհոմ հաղարաթ Տէր-
սաատէթտէն հարէքէթլէ Չօրուտա
Էօյլէ թամաթըն իթտիլտէն սօնրա ,
ազլամ իւզէրի Էտիրնէյէ միւվաթէ-
լէթ օլունուտգտա , Բուսիլի շըմէն-
աղաթնտան միւթաշիւտի Պարոն Հիւ-
շին պիրատէրի թարաֆընտան Եիւզ
քիլիլիք պիր սուֆրա թէլըթիպիլէ
միւքէմէլ զիւսաֆէթ քէշիտէ գըլը-
նաճաք , վէ Սատրապամ հաղորէթլէ-
րի վէ վիւքէլայի ֆիլիամ հաղարաթը
կիճէի հիւքիւմէթ գօնաղընտա կէ-
լիքէքէք Էտընքի կիւն Ֆիլիպէյէ ,
անտէն տախի խաթթըն նիհայէթի
օլան Պուլուվայէ աղիմէթ օլունա-
ճագ . պիր կիճէ տախի օրատա գալը-
նարագ ֆէրատըր կիւնիւ Եիւնէ Է-
տիրնէյէ ալտէթլէ , հիւսաղճա ճիւ-
մա կիւնիւ թէքըրաքէն Տէր-սաատէ-
թլէ ալտէթլէ պուլունսագ տըր :

Պարոն Հիւշին պիրատէրի թարա-
ֆընտան ֆէվզէլատէ հաղըրըլար
օրատըր կիւլի , կէրէք Սիրքէճի Է-
կէլէսի աթափօնը վէ կէրէք սայլը
աթափօնը Էնիլայի գանտիլէր , մա-

հիթապար վէ պայրագլար իլէ սօ-
նաաղըրաք շէնիլքէր իճրա օլունա-
ճագ տըր :

ԱՁԳ

Պէյլիւք-տէրէի մէջ Ասիյ ծախ-
ուած տեղը Պէյլիւք-տէրէյի ճատուէն
թիւ 8 Ժամագործ Պ. Անգըրանիկին
խանութը փոխադրուած է :

Ն Ո Ր

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԻ

ՆԱԽԱԿԻԹԱՐԱՆ
ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

ՅՈՐԴԵԱՆ

Ի ԽՈՐԴԵՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԷ ՆԱՐ-ՊԷՅ
ԳԻՆ 1 ՖԲՐԱՐԻ 25 Ս .

Այս դատագրելի պէտքն զգալի կը
թուէր մեզ . ուստի խնդրեցինք Գեր-
թօրէն Եպիսկոպոսին , որ ի վաղուց
պատրաստած ունեւոր գաւառուած
ձեռագիրն անգամ մի ևս աչքէ ան-
ցընելով մեզ յանձնէ զայն ի տպագ-
րութիւն : Նորին Սրբազնութիւնն ըն-
դունեց մեր առաջարկութիւնը , և ի
ըյո ընծայեցինք զայն ի մեր հաշիւ :
Մեզ չխայեղելու գալարանել այս
գիրքը , Դատաւորը կարող են գոր-
ծով տեսնել և յինքնանց վկայել տրա-
մեթոտն անաւելութեանը :

Կը ծախուի ի Դրատան փարիզու-
ի Յակոբեան խան թիւ 13 և ի գրա-
տան Պաղտատար աղայի Սրապեան ի
Մերձան չարքը թիւ 29 և ամեն գրա-
վաճառաց քով :

Ճ. ԱՐԱՄԵԱՆ

ՅԱՆՈՍԻ

ՅԱՂԱԳՍ ՊԱՊԻՆ ԵՒ ԺՈՂՈՎՈՑ ՆՈՐԱ
ԵՒ ՅԱՒԵԼՈՒՄ

Ի Տպարէն Սրբայ Կիւնիլէ Էթէն-
Ի Վաղարշապատ 1871

Գեր , Այլադեան Գարիլէ սրբազան
արքեպիսկոպոսին թարգմանութեամբ Ս .
Էթիմիանի տպարանէն իւրոյ ընծայեալ այս
պատուական գիրքն ամեն բանասիրաց խորին
ուշադրութեան արժանի է :

Հատանականաբար գերմանացի հմուտ
ստուգած արանի մը զրչն ելած ստեղծական
անուամբ՝ գրեթէ քրիստոնէական հաստոյ
ամէն մասանց զեղծմանց վրայ իմաստու-
թեամբ կը խօսի , և մասնաւորապէս պատա-
կան եկեղեցւոյն հեաղհեալ ընդունած սը-
խալ վարդապետութիւնները մէկի մէկի կը
նշանակէ : Յանուր վերջին պատական ժողո-
վէն յառաջ գրուած՝ սակայն մոլորեցնող
զուրկէք հերեափոխական վարդապետու-
թիւնը ժամանակին նշաններէն գուշակելով
կը խայտառակէ , եկեղեցական իրաց և ան-
ցիլ խորին եւտութիւն , առողջ և անաղա-
ղատութիւն կերելի այս գրքին մէջ :

Իսկ Հայր Կէթէի առ Պիտ Թ. Վա-
տիկանեան ժողովոյն և իւր կոնդակին գէմ
գրած հռչակաւոր թղթոյն թարգմանու-
թիւնը սոյն գրքին յաւելուածն է . կարճ է
որ ամեն մարդ կարողայ : Թարգմանութեան
գիղեցիութիւնը գերբին արժէքը աւելցու-
ցած է :

Գինն է ամենայն տեղ 56 զուրուշ :

Նաեւ՝ Ս . Էթիմիանի մամլէն ելած են

հետեւեալ կարեւոր հրատարակութիւնք .

ՉԱՅՆ ԲԱՁՄԱՅ . Գին 19 զշ .

ԱՅԳԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ , Միջնա

վարդապետի Համալեցոյ , Գին 10 զշ :

ԲԵՆԵԱՄԻՆ ՖՐԱՆԿԼԻՆԻ ԿԵԱՆՔԸ .

Գործ Ֆէիլիանդ Դմիտրի . Թարգմանու-

թիւն ի գերմաներէնէ՝ Փ . Վարդանեան :
Գին 7 զշ :

ՍԻՄԷՈՆ վարդապետի Ապարանցոյ
սակո պահպանականաց զարմի և մամիկոն-
եանցն և Գին 10 զշ .

ՈՒԽՏԱՆԵԱՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ . Հատուած
առաջին . Պատմութիւն Հայոց Գին 25 զշ .

ԱՐԲԱՆԱՄ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԿՐԵՏԱՑԻՈՑ
պատմագրութիւն անցեցն իւրոց և Նատր
չաշին Պարսկ . Գին 20 զշ .

ԶԱՔԱՐԻԱ ՍԱՐԿԱԻԱԳԻ Պատմագրու-
թիւն : Գին 37 զշ :

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ անցեցն անցեցն Սեւա-
նայ վանուց : Գին 12 զշ .

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԳԻՐՔ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՏԵՐՈՒԹԵԱՆ

Հայերէն պարզ աշխարհաբան լեզ-
ուի թարգմանուած :

Կը ծախուի գրավաճառաց քով
գին 6 զուրուշ :

ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌՆ ԵՒ ԿՆՈՋ

ՄԱՐԴԱՅԻՆ ՀՐԵՆԵՐ

ԹԱՐԳՄԱՆԱՅ

ԳՐԱՐԻԿԱՆ ԳՐԱՍԵՐԵԱՅ

Կը ծախուի Դափափեան գրատունը
և բոլոր Հայ գրավաճառաց քով , Կա-
մուրջին գլուխը Պ . Մատթէոսեանի
պարագան , իւսկիւտարու Սէլամիէի
ճատուէն Զէօմլէկճեան Ստեփան աղա-
յի գեղարանը Գին 12 զուրուշ

ԴԱՂՏԵՐՔ

ԵՐԶԱՆԿՈՒԹԵԱՆ

ԿԱՄ

ԼՈՒՍՍՏՈՒ

ԵՐԻՅԱՍՏԱՐԳԱՅ ԵՒ ԸՆՅԱՆԵԱՅ
ՀԵՂԻՆԱԿ

ՅԱԿՈՐ ԱՐՇԱԽԻՐ

Սոյն Դերքը , որոյ արժէքն և օգտա-
կարութիւնը անունը ինքնին կը խօ-
սի . ինչպէս ամէն կարգի աղգայնաց
հետաքրքրական նայեպէս խիստ կա-
րեւոր է այն երկտասարդաց և պա-
տանեայ համար որք աշխան տերեւ-
ները կարգաւոր սարսափած և չլիթ-
ու շար կեցած են : Այս գիրքը կը
խոստանայ ուրախալի ճամբայներէ տ-
ռաջնորդել զանոնք և ցոյց տալ այն
կէտը , ուր երկտասարդք պարտին
համար :

Կը ծախուի մասնաւորապէս Մար-
գարան Յարութիւն աղայի գրատու-
նըն ի Չարմաքըրար , և կոմիջին դը-
լուխը « պարագան » :

ՀԱՄԱՌՈՑՈՒԹԻՒՆ

ԳՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ՈՒՍՄԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ
ՍՈՒՐՔ ԵՎԵՂԵՅՈՑ

ԱՇԽԱՍԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԵՏՐՈՍԻ Ս . ՇԱՆՇԵԱՆՑ

Բ . ՅՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Սոյն դատական օգտուէտ երկասի-
րութիւնն , որ առաջ հրատարակուած
էր Ռուսաստանի Հայոց աշխարհիկ

Խմբագիր—Տեղեւ

ՅԱԿՈՐ ԽԱՆՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՍԱՄՈՒԼ Դ . ՊԱՐՏԻՋՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ

Ետեւեալեան հոսե վերահայրի քիւ 12 :

Բաւարաւոյ , այժմս վերստին ի
ընծայեցաւ Ս . Աթոռոյս տպարան
Տաճկաստանի աշխարհիկ բարբա-
րի պէտա Աղդ . Դպրոցաց , որ կը
կանայ 200 երեսէ և կը ծախուի
Ս . Աթոռոյս գրատան և թէ՛ յ .
սոյ Երուսաղէմատան մէջ , ի գի-
ղուրուշ :

ԵՐԳԱՐԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ

ԱՁԳԱՅԻՆ

ԵՒ

ՍԻՐԱՀԱՐԱԿԱՆ

ԿԱՄ

ԳՐԱՐ ԶԱՅԱՅԱՅ

Սոյն 160 երեսէ բաղկացեալ
գարանը կը ծախուի ամէն գր-
ճառաց քով և կոմիւրջի գր-
պարագան ի գին մէկ քաւարդ
ճիւս :

ԱՇՆԱՆ ՏԵՐԵՒԵՐ

ԿԱՄ

ԴԱՂՏԵՐՔ ԵՒ ՏԱՍԱԴԱՅ

Գ . ՊԱՂՏԱՍԵԱՆ

Պաղտատարանի Էֆէնտիի սոյն
խոստարութիւնը անկեալ երկ
սարգութիւնը վերականգնելու
պատակն ունենալով կը հրատի-
կրիտասարդութիւնը որ տոնի
կարգայ զայն ի պահպանութիւն
կենաց :

ԵԱՏԻԿԵԱՐ

ԵԱԹՑ

ԳՐԱԿԱՆ ԵՐՄԵՆԵԱՆ

ՄՈՍԿՈՎ ԿԵՄԵՐԵՆԵԱՆ

ՀԻՔԵԱՅԻԼԻՐ

Սաթըրը հէր քիթապըն տ-
քեանըրընտա վէ քէօրըն պ-
տաքի պարտդատա : Ֆիլ 100 վա-

ԵՒՆՈՎԵՎԱ

ՀԻՔԵԱՅԻՍԻ

136 տաճիֆէտէն իպարէ օլար
պու տէֆա կէօմիւրք հատեմէլ
տէն Տիգրան Էֆէնտի թիւ քէ-
թէրճիմէ իրլէտի :

Հէր քիթապըն տիւքեանը
վէ քէօրըն պաշտատաքի պ-
ղատա սաթըրը :

ԽԱՍԳԻԿԻ

ԳՆԱՇՐՁԻԿԸ

ԿԱՄ

ՍԻՐՈՑ ԶՈՀԸ

ՏԵՏՐԱՆ ԻՆՆԵՐՈՐԴ

ՄԵՆԱՅՍԻՐԵԱՅ

Տ . Գ . ՓԱՓԱՁԵԱՆ

Կը ծախուի ամէն Հայ գր-
ճառաց քով և կոմիւրջի գլուխը պար-
գան :

Գին միւյ տետրակի 40 փաթայ :

Տէր Լրացոյ

ՅՈՎԱԿԻՄ Գ . ԲԷԻՍԵԱՆ